

ספר

נאמר מינים

פרשת ויחי

מאת

הרב הגאון החסיד

ר' אברהם יוסף פסח (פסחוביץ)

זצ"ל

יו"ל ע"י נכדי המחבר

א) ראובן זכורי אתה כחי וראשית
 אוני וגו', פהז כמים אל תותר, כי
 עלית משכבי אביך אז חללת יצועי
 עלה, ונ"ל בעזה"י לומר כי
 המפרשים הקשו איך נשא יעקב ב'
 אחיות, מה שהתורה הקדושה חסרה
 אח"כ, הלא אצות הקדושים קיימו
 כל התורה כולה קודם שנתנה.

וע"כ ז"ל כמ"ש הזוה"ק כי יעקב
 אצינו ע"ה הי' מחזר בנשואים הללו
 שני עולמות ואכל יעקב הי' מלוא,
 מה שלגבי כל העולם הוה ערוה,
 ויתכן לומר כי השתי אחיות הללו,
 הצ' אמהות רחל ולאה, הנה כאשה
 אחת, ומה שחסרה זו השלימה זו,
 והזקנים צצית לחם יהודה אמרו אל
 בועז (רות ד' י"א), "יתן ה' את האשה
 הצאה אל ביתך כרחל וכלאה אשר
 בנו שתיהן את צית ישראל", כי כל
 אחת היתה לחם לכל צית ישראל,
 וגם לשצט יהודה נקראת רחל חם,
 וגם קודם נשואיהן היו השתי אחיות

הללו תואצות להיות בחלקו של יעקב
 אצינו ע"ה, כמו שפירש"י ז"ל
 (בראשית כ"ט י"ז ד"ה רכות) על "ועיני לאה היו
 רכות", שהיתה סצורה לעלות
 בגורלו של עשו וצכתה, שהיו הכל
 אומרים שני צנים לרצקה, ושתי
 צנות ללצן, הגדולה לגדול והקטנה
 לקטן, והם הנה השתי מאורות,
 המאור הגדול וגו', ואת המאור
 הקטן, כמ"ש לעיל צפרשת וילא.

ונוכל לומר דע"י צכיית לאה,
 ותפלתה, שרצתה להיות בחלקו של
 יעקב, זאת הועילה ג"כ, ותפלתה
 נתקבלה, שיזכה יעקב לצכורה
 ולצרכות, ונמלא שיעקב נקרא
 מעתה הצכור, צני זכורי ישראל,
 ושוצ ראוייה לאה הגדולה לחלקו של
 יעקב, כי מעתה תהי' הגדולה
 לגדול.

ובזה מצואר דצרי חז"ל^א והצואו
 רש"י ז"ל צפרשת וילא (שם ל"ב) צפסקוק

^א ברכות ז: ראובן א"ר אלעזר אמרה לאה ראו מה בין בני לבן חמי דאילו בן חמי אע"ג דמדעתיה זבניה לבכירותיה דכתיב וימכר את בכרתו ליעקב חזו מה כתיב ביה וישטם עשו את יעקב וכתיב ויאמר הכי קרא שמו יעקב ויעקבני זה פעמים וגו' ואילו בני אע"ג דעל כרחיה שקליה יוסף לבכירותיה מניה דכתיב (דברי הימים א ה, א) ובחללו יצועי אביו נתנה בכורתו לבני יוסף אפי' הכי לא אקנא ביה דכתיב וישמע ראובן ויצילהו מידם:

"ותהר לאה" וגו', "רחובן כי אמרה ראה ה' צעניי, כי עתה יאהבני אישי", וצ"ל שם (ד"ה ותקרא) רבותינו פרשו אמרה ראו מה בין בני לבן חמי, שמכר הזכורה ליעקב, וזה לא מכרה ליוסף כו', אלא שציקש להוסיפו מן הזור עכ"ל, וכל הרואה ישתומם על דברי חז"ל הללו, הלא בפסוק מצואר טעם אחר, "כי ראה ה' צעניי" וגו', אכן י"ל דחז"ל סוברים דאין הפי' כי ראה ה' צעניי מחמת שהיא שנואה צעניי יעקב, כי לא חשוד יעקב צעניי ששונא אותה, רק הפי' כי ראה ה' צעניי מקודם נשואיה שהיתה זוכית שלא תעלה בגורלו של עשו, מחמת הטעם שהגדולה לגדול, ותפלתה נתקבלה, ועשה ה' שימכור עשו את הזכורה ליעקב, וממילא יעקב הוא הגדול, וראוי לאה אליו, ומשום זה, זכתה לבנים, וזאת אמרה ראו מה בין בני לבן חמי, שמכר הזכורה ליעקב, ואני

ראוי אליו, ומעתה יאהבני אישי, ולא ולמד מצניי שלא מכר את זכורתו ליוסף, אעפ"כ מאחר שנתנה הזכורה ליוסף, לא ערער עליו, וציקש עוד להוסיפו מן הזור, ורחובן צענמו חושב שיוסף הוא הזכור, ומכ"ש עשו שצדין מכר את הזכורה, שיעקב הוא הזכור ואני אשתו, ויאהבני אישי כנ"ל.

אולם אחר כן שרחל עוד לא נפקדה צנים, היתה שוב מצירה רחל שלא תעלה בגורלו של עשו, כמו שפירש"י ז"ל צפרשת ויאל (בראשית ל' כ"ב) על פסוק "ויזכור אלקים את רחל" וגו', וז"ל ואף עשו הרשע כך עלה בלבו, כששמע שאין לה צנים כו' כי מאחר שראתה רחל שללחה יש צנים מיעקב, ולה אין צנים, חששה שיעקב צסציל שזכה לזכורה ולזכרות שייכת לאה לחלקו, כי הוא הגדול, ורחל ח"ו לחלקו של עשו, כי הוא הקטן, וצחמת זכה יעקב לרחל וללחה, כמ"ש חז"ל זכה נוטל

^ב חגיגה ט"ז: שאל אחר את ר"מ לאחר שיצא לתרבות רעה א"ל מאי דכתיב {קהלת ז' יד} גם את זה לעומת זה עשה האלהים אמר לו כל מה שברא הקב"ה ברא כנגדו ברא הרים ברא גבעות ברא ימים ברא נהרות.

חלקו וחלק חזרו, ונטל גם חלקו של עשו, ויעקב הגדול, והוא הקטן, נקרא גדול "צניי זכורי ישראל", ונקרא קטן "כי קטן יעקב ודל", "כי אתם המעט", ממעטין עצמכם, כמ"ש חז"ל, ועשו להיפך כמ"ש חז"ל "אזיו קרא לו גדול, אמו קראת לו גדול, ואזלי הוא ננס שבננסים, וכתוב (עובדיה א' ב') "הלא קטן נתתיך בגויים, בזוי אתה מאד", ובעבור זאת זכה יעקב לשני השמות, יעקב וישראל על הצ' מדריגות הללו גדלות וקטנות. ורחל זעוה"ז נקראת אשת יעקב, עקרו של צית, אצל לעוה"ז, לאה

שוכנת עם יעקב זמירת המכפלה, ורחל על אס הדרך, וזעוה"ז רחל זוכית על צניי כמ"ש רש"י ז"ל זפרשה זו, כשיגלה אותם נצוורדן, יוצאת רחל על קצרה וזוכית, ומבקשת רחמים כו', רחל מזכה על צניי ועיי"ש, ונצוורדן הגלה לשצט יהודה וצנימין הרי שגם צני יהודה נקראו צניי של רחל, כי רחל ולאה חוצרו לה יחדיו ע"י יעקב שחיצר שני עולמות כנ"ל.

והנה חז"ל אמרו על פסוק (בראשית כ"ט כ"ה) "ויהי צבקה, והנה היא לאה", אצל צלילה לא היתה לאה, לפי

אמר לו ר"ע רבך לא אמר כך, אלא ברא צדיקים ברא רשעים ברא גן עדן ברא גיהנם כל אחד ואחד יש לו ב' חלקים אחד בגן עדן ואחד בגיהנם זכה צדיק נטל חלקו וחלק חברו בגן עדן נתחייב רשע נטל חלקו וחלק חברו בגיהנם אמר רב מרשיא מאי קראה גבי צדיקים כתיב {ישעיה סא-ז} לכן בארצם משנה יירשו גבי רשעים כתיב {ירמיה יז-יח} ומשנה שברון שברם".

^א **חולין פ"ט.** אמר רבי יוחנן משום רבי אלעזר בר' שמעון כל מקום שאתה מוצא דבריו של רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי בהגדה עשה אזניך כאפרכסת (דברים ז, ז) לא מרבכם מכל העמים חשק ה' בכם וגו' אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל חושקני בכם שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה אתם ממעטין עצמכם לפני נתתי גדולה לאברהם אמר לפני ואנכי עפר ואפר למשה ואהרן אמר ונחנו מה לדוד אמר ואנכי תולעת ולא איש:

^ב **ברא"ר ס"ח ו'** ויקרא את עשו בנו הגדול, אמר ר' אלעזר בר שמעון, למדינה שהיתה מכתבת ענקמון למלך, והיתה שם אשה אחת והיה לה בן ננס, והיתה קוראה אותו מקרוא לפרוס. אמרה בני מקרוא לפרוס, אין אתם מכתביין אותו, אמרו אם בעיניך מקרוא לפרוס, בעינינו הוא ננס שבננסים. כך אביו קורא אותו גדול, ויקרא את עשו בנו הגדול. אמו קראת אותו גדול, ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדול החמודות. אמר להם הקדוש ברוך הוא, אם בעיניכם הוא גדול, בעיני הוא קטן, (עובדיה א): הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד. אמר רבי ברכיה, לקבל תורא טבחא, הה"ד (ישעיה לד): כי זבח לה' בבצרה, וטבח גדול בארץ אדום.

^ג **מגילה י"ג.** אמר רבי אלעזר מאי דכתיב לא יגרע מצדיק עינו בשכר צניעות שהית' בה ברחל זכתה ויצא ממנה שאול ובשכר צניעות שהיה בו בשאול זכה ויצאת ממנו אסתר ומאי צניעות היתה בה ברחל דכתיב ויגד יעקב לרחל כי אחי אביה הוא וכי אחי אביה הוא והלא בן אחות אביה הוא אלא אמר לה מינסבא לי אמרה ליה אין מיהו אבא רמאה הוא ולא יכלת ליה אמר לה אחיו אנא ברמאות אמרה ליה ומי שרי לצדיקי

שמסר יעקב סימנים לרחל כו',
 אמרה עכשיו תכלם אחותי, עמדה
 ומסרה לה אותן הסימנים, והנה
 לא גלו חז"ל איזהו סימנים מסר
 יעקב לרחל, ונוכל לומר דהנה על
 הא דאמר ביצמותי ד' ע"ו ע"א
 על יעקב שאמר כחי וראשית אוני,
 שלא ראה קרי מימיו, הקשו שם
 בתוס' ד"ה שלא, הא אין אשה
 מתעצרת בצניחה ראשונה, ותרלו
 שלא מיעכה באצבעה, כדאמרי'
 גבי תמר יעיי"ש, ולכאורה מנין
 ידעה לאה לעשות כן, דבשלמא תמר
 מעלמה עשתה כן, להעמיד תולדות
 מיהודה, כמבואר שם, אבל לאה
 תשאר עם יעקב בעלה, ולמה לה
 לעשות כן, וע"כ ז"ל שיעקב מסר
 לרחל שתעשה כן, בעבור שלא ראה

קרי מימיו, ואלו הם הסימנים
 שמסר יעקב לרחל, ורחל מסרה זאת
 ללאה אחותה, (ובזה יש לפרש לשון
 הגמ' מגילה^ט ד' י"ג ע"ב בשכר
 צניעות שהיתה זה ברחל, ועיין
 ברש"י^ט שם, כי זאת נקרא צניעות)
 ומוזה עצמו שמסרה רחל ללאה
 אחותה סימנים הללו, יש ראייה
 שאחיות הללו אינם נרות זו לזו,
 ושתייהם המה כאשה אחת כנ"ל.

ובזה יש ליישב קושיות המפרשים
 שח"ו יהי' ראובן בן תמורה מצני
 תשע מדות המבואר בנדריים ד' כ'
 ע"ב, ופרשו רש"י ור"ן ורא"ש שם,
 שצא על אחת מנשיו וכסבור שהוא
 נרתה, אבל לפי הנ"ל אינם נרות,
 רק המה כאחת שנתחברו יחדיו,
 והמה כאשה אחת כנ"ל.

לסגויי ברמיותא אמר לה אין עם נבר תתבר ועם עקש תתפל אמר לה ומאי רמיותא אמרה ליה אית לי
 אחתא דקשישא מינאי ולא מנסיב לי מקמה מסר לה סימנים כי מטא ליליא אמרה השתא מיכספא אחתאי
 מסרתינהו ניהלה והיינו דכתיב ויהי בבקר והנה היא לאה מכלל דעד השתא לאו לאה היא אלא מתוך סימנין
 שמסרה רחל ללאה לא הוה ידע עד השתא לפיכך זכתה ויצא ממנה שאול:

^י יבמות ע"ו. אמר אביי אטו כ"ע יעקב אבינו הואי דכתיב ביה כחי וראשית אוני שלא ראה קרי מימיו אלא
 אמר אביי מעברין קמיה בגדי צבעונין:

^י תוס' שם ד"ה שלא ראה קרי מימיו. ונתעברה מביאה ראשונה שמיעכה באצבעה כדאמרינן בתמר
 בפרק ד' אחין (לעיל לד):

^ה לעיל בהערה ה':

^ט רש"י מגילה י"ג: ד"ה מסרתן - ללאה והוא צניעות שלא יתפרסם הדבר שמסר לה סימנין:

ומבואר בשנת' ד' נ"ה ע"צ כל האומר ראובן חטא אינו חלה טועה כו' אפשר עתיד זרעו לעמוד על הר עצל, ולומר "ארור שוכב עם חשת אביו", ויצוא חטא זה לידו כו', חלה עלבון אמו תבע, אמר אם אחות אמי היתה צרה לאמי, שפחת אחות אמי תהא צרה לאמי, עמד ובלבל את מצעה עיי"ש, ומציאה רש"י ז"ל בפרשת וישלח (ועיין מ"ש בפרשת ויאל), וזו טעה ראובן, כי רחל לא היתה צרה ללאה, כי אם היתה צרה, לא הי' נשא יעקב שתי אחיות, וגם יהא ח"ו ראובן בן תמורה, וגם לא תמסר רחל ללאה הקימנים.

וזה שאמר יעקב אביו ע"ה בתוכחתו לבנו ראובן "כחי וראשית אוניי", מזה יש ראי' שלאה אמו מעכה באצבעה, וע"כ שרחל מסרה

לה קימנים הללו, ורחל ולאה אינם נרות זו לזו, חבל "פחו כמים חל תותר", "כי עלית משכבי אביך", "אז חללת יצועי עלה", כי זו שתבע עלבון אמו, הראה לדעת כי המה נרות זו לזו, והראה שיעקב נשא שתי אחיות, וגם הוא בעלמו הוא בן תמורה.

ובזה מבואר דברי אחרים שם בשנת, שתי מצעות בלב, אחת של שכינה ואחת של אביו כי זו שנראה ממשו שח"ו יעקב נשא שתי אחיות, נקרא של שכינה, כי אדרבה יעקב אביו ע"ה חיבר זו שני עולמות וק"ל, וזו עלמו שהראה שהוא ח"ו בן תמורה נקרא מצעו של אביו.

ובאמת תיקן ראובן עלמו את חטאו בזאת שהעידה התורה "למען הציל

'שבת נ"ה: א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן כל האומר ראובן חטא אינו אלא טועה שנאמר ויהיו בני יעקב שנים עשר מלמד שכולן שקולים כאחת אלא מה אני מקיים וישכב את בלהה פילגש אביו מלמד שבלבל מצעו של אביו ומעלה עליו הכתוב כאילו שכב עמה תניא ר"ש בן אלעזר אומר מוצל אותו צדיק מאותו עון ולא בא מעשה זה לידו אפשר עתיד זרעו לעמוד על הר עיבל ולומר ארור שוכב עם אשת אביו ויבא חטא זה לידו אלא מה אני מקיים וישכב את בלהה פילגש אביו עלבון אמו תבע אמר אם אחות אמי היתה צרה לאמי שפחת אחות אמי תהא צרה לאמי עמד ובלבל את מצעה, אחרים אומרים שתי מצעות בלב אחת של שכינה ואחת של אביו והיינו דכתיב אז חללת יצועי עלה (אל תקרי יצועי אלא יצועיי):

אותו מידם להשיצו אל אציו",
הראה ראובן בזה, כי יוסף נחשב
אח לראובן מאז ואם אחת, כמו
יוסף ובנימין, וע"כ שאינם נרות
זל"ז, והם כמו אחת, ומצוארים

ב) ויבואו עד גורן האטוד אשר בעבר
הירדן וגו', וגם בפסוק אחרי כן
נאמר ג"כ "וירא יוסף הארץ וגו'
אשר בעבר הירדן", ולכאורה קשה
להבין שהיו עושים האבל בעבר
הירדן, מהיכן באו לשם, הא ארץ
מצרים לדרומית מערבית של ארץ
ישראל היא, ונמשך עוד להלאה לנד
מערבית, וקרוב הוא אל ארץ
ישראל, כמ"ש (שמות י"ג י"ז) "ולא נחם"
וגו', "דרך ארץ פלשתים כי קרוב
הוא", ועבר הירדן הוא לנד מזרח
של ארץ ישראל, כמצואר בגבולי

דברי חז"ל בפסוק (בראשית ל"ז ל') "ויאמר
הילד איננו, ואני אנה אני בא",
במעשה בלהה, כי אם לא יעמוד
את עצמו להציל את יוסף, לא נתקן
עדיין חטאו.

הארץ, ולמה היו נריכים לסבב עם
מטתו של יעקב אציו ע"ה כל דרך
המדבר דרומית לבוא עד רוח
מזרחית של עבר הירדן.

ויתכן לומר כי מעשה האבות סימן
לבנים, שנאמר כאן "ויעשו בניו לו
כן כאשר ציוס", ופירש"י ז"ל כי
קבע להם מקום שיסאו את ארונו
ג' למזרח, וכן לד' רוחות, וכסדרן
למסע של דגלים נקבעו כאן כו',
וזהו "איש על דגלו באותות", באות
שמסר להם אציהם לישא מטתו
ע"כ, וכן יש לומר כי עוד ציוס

^א מדרש לקח טוב בראשית ל"ז ל וישב אל אחיו ויאמר וגו' ואני אנה אני בא אמר להם כסבור הייתי
שאמצא תרופה למעשה בלהה. ועתה אנה אני בא:

^ב ברא"ר ק' ב' ויכל יעקב לצוות את בניו ויעשו בניו לו כן כאשר צום הראשון על עבודת כוכבים המד"א
(הושע ה) כי הואיל הלך אחרי צו השני על ברכת השם המד"א (ויקרא כד) ונוקב שם ה' מות יומת וגו'
השלישי על נשיאת המטה אמר להם תנו דעתכם שלא יגע ערל (אחד) במטתי שלא לסלק את השכינה מעלי
אלא כסדר הזה עשו לי שאו אותי שלשה מן הצפון ושלשה מן הדרום שלשה מן המזרח שלשה מן המערב
כשם שאתם עושין לי כך אתם עתידין להעשות ד' דגלים במדבר והשכינה באמצע:

שישאו וגם ליסע עמו צדק הזה, דרך המדבר ים סוף, כמו המסעות של ישראל צמדבר, לסבוב את ארץ אדום הדרומית, עד שיצואו לרוח מזרחית של עבר הירדן, כדי שיזכו ישראל למסעות אלו צמדבר, "ודגלו עלי אהבה", כי קצלו ישראל את התורה צאלו מקומות, וגם חנו שם איש על מחנהו ואיש על דגלו.

ואפשר עוד לומר כי המלחמה של בני עשו שמציא הרמב"ן ז"ל סוף פרשה זו שעשו עם בני יעקב,

ותגבור יד יוסף עליהם, והציאם למצרים, ועמדו שם צתפיקה, המלחמה הזאת היתה כשסבבו עם ארון של יעקב אציהם את ארץ אדום, לצוא אל עבר הירדן המזרחית, והי' הכוונה שיהא נקל להם לעמיד צמדבר לסובב את ארץ אדום, והגם שלא נתן להם מלך אדום רשות לעבור דרך ארצו, ועוד אמר "פן צחרצ אלא לקראתך", אצל עכ"פ הרשה להם לסובב את ארצו, וכן ראיתי שוב צרצינו צחיי"ד פרשת דברים על פסוק כאשר עשו

י' רמב"ן בראשית מ"ט ל"א ד"ה וטעם שמה קברו את יצחק ויתכן שרמז להם באמרו ושמה קברתי את לאה שכבר החזיק הוא במערה ואמר זה כנגד עשו שלא יערער הוא ובניו בקבורתו לטעון שהמערה שלו כי הוא הבכור והוא הראוי להקבר עם אבותיו ואף על פי שהלך אל ארץ אחרת יהיו נושאים אותו משם כאשר ישאו בניו את יעקב כי ירצה להקבר עם אבותיו הקדושים וליחד אתם בקבורה ואם יקבר שם עשו לא יקבר שם יעקב כי אין לשתי משפחות בית קבורה אחד וזהו גם כן מה שאמר בקברי אשר כריתי לי שכבר כרה לו הקבר להחזיק בו וזה טעם ויעל עמו גם רכב גם פרשים (להלן נ ט) כי ידע זדון עשו ובניו וכן היה מעשה כי מצינו בספר דברי הימים ליוסף בן גוריון (הוא ספר יוסיפון) וזולתו מספרי הקדמוניות כי בא צפו בן אליפז בן עשו ועשה עמהם קטטה על זה עד שערכו מלחמה ותגבר יד יוסף ותפשו עם מבחר גדודיו והביאום למצרים ועמד שם בתפיסה כל ימי יוסף וברח משם במותו והלך לארץ כאנפנייא ומלך על כתים ברומא ובסוף הומלך על כל ארץ איטלייא והוא אשר מלך ראשון על רומה והוא אשר בנה ההיכל הראשון והגדול מאשר נבנו ברומה וגם רבותינו (סוטה יג) הזכירו מזה הענין מקטטת עשו במערה והכתוב שאמר בכאן (להלן נ יד) וישב יוסף מצרימה הוא ואחיו וכל העולים אתו לקבור את אביו אחרי קברו את אביו בא לרמוז שלא מת אחד מכלם במלחמה ולא בדרך שעמד להם זכות הנביא וזכות יוסף שעלו עמו ולא צוה יוסף כאשר צוה אביו לשאת אותו לקברו בארץ עתה כי לא יניחוהו בית פרעה כי לכבוד הוא להם ועוד שאם ילכו עמו אחיו ובית אביו יגזלו ויגנבו אנשי הארץ את כל אשר להם ואיננו דרך כבוד שיוליכוהו שם אחרים:

י' דברים ב' כ"ט כאשר עשו לי בני עשו. אי אפשר לפרש שיחזור לאוכל בכסף תשביירני הסמוך לו, שהרי הוא אומר והמואבים היושבים בער, וידוע כי המואבים לא עשו כן שהרי כתיב (דברים כג) על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים, אבל יחזור אל בדרך, יאמר כאשר עשו לי בני עשו שנתנו לי דרך לעבור שסבבו הר שעיר בדרך, כענין שכתוב אתם עוברים בגבול אחיכם בני עשו וגו', כי בני עשו רצו בדבר זה שיעברו דרך ארצם, גם המלך שלהם מלך אדום היה רוצה בכך אבל לא הניחם לעבור דרך מדינתו שהוא היה הדרך הקרוב לא"י, וזהו לשון המלך שאמר (במדבר כ) לא תעבור בי, כלומר בדרך מדינת, אבל בדרך ארצם לא היתה מניעה לא מצד המלך ולא מצד העם, ושם כתבתיו:

לי בני עשו וגו', שהרשו אדומים וגם מלכם שישבצו ישראל את ארצם, ולבד זאת שלא הרשו לישראל לעבור דרך ארצם יעיי"ש, וע"ע מ"ש צפרשת חוקת, ובגלל זאת לא יא אדום צחרצ לקראת ישראל כשסבצו אח"כ צמדצר את ארצו, כי כצר קבלו את שלהם, אשר עמד נגדם צעת קצירת יעקב אצינו ע"ה, (מלבד שהמיתו את עשו כשצא לערער אלל מערת המכפלה, כמצואר צגמ' סוטה^{טו}).

ואפשר כי גם אז שלחו שלוחים אל עשו עלמנו שירשה אותם לעבור דרך

ארצו, ארץ אדום לקצור את יעקב אצינו ע"ה, ולא נתן להם רשות, כמו שלא רצה מלך אדום נכדו לעבור את ישראל דרך ארצו, והוכרחו לסבצ את ארצו וצאו דרך המזרחי צעצר הירדן.

ויתכן עוד לומר כי מאחר שיעקב אצינו ע"ה אמיתי הוא, ומאחר שאמר אל עשו "עד אשר אצוא אל אדוני שעירה", משו"ה רצה יעקב אצינו ע"ה וכוה כי יעצירו אותו דרך שעיר אחר פטירתו, ואפשר כי רצה לתקן אותו, כאשר ציאר מרן אדמו"ר צשפ"א^{טו} פרשת חקת ג"כ

^{טו} **סוטה י"ג.** כיון שהגיעו למערת המכפלה אתא עשו קא מעכב אמר להן ממרא קרית הארבע היא חברון ואמר רבי יצחק קרית ארבע ארבע זוגות היו אדם וחיה אברהם ושרה יצחק ורבקה יעקב ולאה איהו קברה ללאה בדידיה והאי דפייש דידי הוא אמרו ליה זבינתה אמר להו נהי דזביני בכירותא פשיטותא מי זביני אמרו ליה אין דכתיב בקברי אשר כריתי לי וא"ר יוחנן משום ר"ש בן יהוצדק אין כירה אלא לשון מכירה שכן בכרכי הים קורין למכירה כירה אמר להו הבו לי איגרתא אמרו ליה איגרתא בארעא דמצרים היא ומאן ניזיל ניזיל נפתלי דקליל כי איילתא דכתיב נפתלי אילה שלוחה הנותן אמרי שפר א"ר אבהו אל תקרי אמרי שפר אלא אמרי ספר חושים בריה דדן תמן הוה, ויקירן ליה אודניה. אמר להו: מאי האי? ואמרו ליה: קא מעכב האי, עד דאתי נפתלי מארעא דמצרים. אמר להו: ועד דאתי נפתלי מארעא דמצרים, יהא אבי אבא מוטל בבזיון? שקל קולפא, מחייה ארישיה. נתרן עיניה ונפלו אכרעא דיעקב. פתחינהו יעקב לעיניה ואחיק. והיינו דכתיב ישמח צדיק כי חזה נקם, פעמיו ירחץ בדם הרשע". באותה שעה נתקיימה נבואתה של רבקה, דכתיב "למה אשכל גם שניכם יום אחד" ואף על גב דמיתתן לא ביום אחד הואי, קבורתן מיהא ביום אחד הואי:

^{טז} **חוקת תרל"ז** בפסוק וישלח משה מלאכים כו' אל מלך אדום כו'. כמו שמצינו ששלח יעקב אע"ה מלאכים לעשו אחר שתיקן א"ע והיה חפץ לתקן גם את עשו כמו כן עשו בני". ובאמת זה תיקון עשו ואדום שיניחו את בני לעבור דרך ארצם. וכן בעוה"ז אם הי' מניח היצה"ר וכת דילי' את בני לעשות רצון בוראם זה הי' תיקוננו. אבל הם עומדין באם הדרך לגזול ולעשוק ויט ישראל מעליו:

תרל"ט בפסוק וישלח משה מלאכים כו' אל מלך אדום כו'. כי כאשר תיקנו בני את שלהם כמ"ש כל העדה עדה מוכנת רצו בני לתקן גם את האומות כמו שהי' מוכן בשעת קבלת התורה לולי רשעתו של עמלק ימ"ש ועל ידי אותו הרשע באו אל החטא עד שנפלו ממדריגתם ועתה שחזרו ותיקנו הכל רצו להמשיך את כל

הכוונה של משה רבינו ע"ה שיעזרו
 ישראל דרך ארץ אדום קודם שיצואו
 לארץ ישראל, שהי' רוצה לתקן אותו
 יעיי"ש, אבל עשו וגם בניו לא רצו
 בזה, ועוד עשה מלחמה, לכן

יתקיים זאת לעתיד, כמו שפירש"י
 ז"ל בפרשת וישלח, ואימתי ילך צימי
 משית, שנאמר "ועלו מושיעים צהר
 ציון לשפוט את הר עשו" צצ"א.

הברואים אליו ית'. לכן בקשו נעברה נא כו' לא נעבור בשדה ובכרם כו' דרך המלך נלך כו'. פי' כי בני ישראל הם מעלות רבות שנק' בנים למקום וכמ"ש חלק ה' עמו. אבל הבורא ית' מלכותו בכל משלה. ובחי' מלך הוא על כל הברואים כמ"ש מלך אלקים על גוים. ולכן אמרו כי בדרך המלך נלך כו' הכל כדי להמשיך גם אותם להבורא ית' והרשע ם מיאנו בזה ויט ישראל מעליו: